

Na Zapadnom Balkanu 16 elektrana koje koriste ugalj su veći zagađivači vazduha nego celokupna flota od 250 elektrana u Eu, prouzrokujući bolest i smrtne slučajeve na celom kontinentu.

Viola von Cramon (Nemačka) i Petros Kokkalis (Grčka) su članovi Evropskog Parlamenta za Zelene/EFA i levičarske grupe GUE/NGL.

Zagađenje od 16 elektrana koje koriste ugalj na Zapadnom Balkanu u odgovorne za 3,900 slučajeve prerane smrti i 8,000 slučajeva bronhitisa kod dece svake godine u celoj Evropi, od Srbije do Grčke i Nemačke. Zagađenje vazduha nepoznaje granice: pogađa ne samo ljude na Zapadnom Balkanu nego takodje i celu Evropu.

Ljudi na Zapadnom Balkanu su sve više za to da zahtevaju od vlade da preduzme mere protiv zagađenja vazduha. Ali kako je gore već objašnjeno to nije samo njihov problem. Suočavanje sa zagađenjem u regionu zadatak je svih nas u Evropi, od nacionalnih vlada do Eu institucija.

Zemlje Zapadnog balkana su potpisale ugovor o Energetskoj Zajednici, čija je misija da integrišu energetska tržišta u regionu sa Eu i da primene odabranu zakonsku regulativu u oblasti životne sredine u energetskom sektoru.

To znači da su se obavezali da će smanjiti zagađenje iz postrojenja za ugalj, sa smanjenjem sumpor-dioksida, azot-oksida i zagađivanje prašinom koji će se pokazati već u 2018godini. Ipak novo istraživanje od NGO CEE Bankwatch Network pokazuje da vlade u regionu ne ispunjavaju svoja obećanja da će se pridržavati odredbi za kontrolu zagađenja za velika postrojenja za sagorevanje . Otkrića su zapanjujuća.

Ukupna emisija sumpor-dioksida za Srbiju, Kosovo, Bosnu i Hercegovinu i Severnu Makedoniju u 2018. godini je bila više od šest puta veća od gornje granice dogovorene sa Energetskom zajednicom. Jedna elektrana u Srbiji, Kostolac B samostalno emituje više CO2 nego što je dozvoljeno za četiri zemlje zajedno.

Ovo je posebno ironično s obzirom na to da je Kostolac B zapravo jedina fabrika u reguonu sa opremom za odsumporavanje, postavljena predhodnih godina, zahvaljujući China Machinery and Engineering (CMEC), kompanija kojoj je povereno da gradi čitavu novu jedinicu u Srbiji.

Za prašinu, Srbija, Kosovo, Bosna i Hercegovina i Severna Makedonija su premašile gornju granicu za preko 60 . Samo doprinos Srbije i Kosova bio je dovoljan da se prekrši gornja granica.Kosovo B je bilo najveće postrojenje za ispuštanje prašine, proizvelo je oko pola ukupne količine dozvoljene za četiri zemlje.

Energetska zajednica se borila zbog neuspeha ovih zemalja da ispune svoja obećanja, ali bezuspešno.

Otkako je ugovor o Energetskoj zajednici stupio na snagu 2006.godine, Sekretarijat je istražio preko 100 slučajeva neusklađenosti, ali iako je utvrdio ozbiljne povrede one još nisu otklonjene od strane vlade.

Na predstojećem Ministarskom Savetu Energetske zajednice koji se održava u Moldaviji 12-13 decembra, Evropska komisija mora biti glasna o tome da zemlje Zapadnog Balkana krše dogovor o zagađenju vazduha a u isto vreme da moraju da se posvete jačanju mehanizama za izvršenje.

Ekološki jaz između energetske sektora Eu i zapadnog Balkana se širi i to se ne može nastaviti na zajedničkom energetskom tržištu. Elektrane u Eu s pravom moraju da primenjuju strožije standarde kontrole zagađenja i da plaćaju za emisiju CO2 dok one na zapadnom Balkanu ne moraju.

Eu treba da ojača ugovor o Energetskoj zajednici kako bi bila u mogućnosti da se izbori sa ovim neravnotežama.

Da bi se smanjilo zagađenje vazduha, najprljavija postrojenja hitno se moraju opremiti opremom za smanjenje emisije. Da bi se osigurala maksimalna zdravstvena zaštita, ulaganje u kontrolu zagađenja moraju biti u skladu sa najvišim standardima koji se primenjuju u celoj Eu i onih koji su uključeni u LCP BREF za 2017godinu.

Neprekidno praćenje i transparentnost na oba nivoa zagađenja i na merama smanjivanja emisija, ključni su za postizanje najboljih rezultata i sticanje poverenja javnosti.

Iskustva u Nemačkoj i Grčkoj, pokazuju da je transformacija energetske sektora jedan od najtežih izazova sa kojim se može vlada suočiti. Ali s obzirom na preteće po život prirode zagađenja vazduha i ozbiljnost klimatske krize, sve vlade moraju shvatiti da se ne mogu kladiti na lažna rešenja poput „čistog uglja“ ili gasa.

Neki politički lideri na Zapadnom Balkanu su već započeli planiranje budućnost bez uglja. Crna gora jenedavno najavila otkazivanje projekta elektrane na ugalj Pljevlja 2, dok nacrt energetske strategije Severne Makedonije pokazuje da bi raniji izlazak uglja bio povoljan za zemlju.

Proces uključivanja energije u regionu, koji vodi ka jasnom datumu ukidanja korišćenja uglja i obezbeđivanju otvaranju novih radnih mesta i očuvanja kulture baštine treba da započne odmah.

Ovo je prilika da pokažemo da institucije EU priznaju reforme zemalja Zapadnog Balkana i cenimo one koji su spremni da urade više. Jasno je da EU mora održati svoje obećanje i nastaviti sa proširenjem.

Ali čak i da ne izađemo iz ćorsokaka koji smo sami stvorili, moramo se kretati napred u oblastima- poput energije- gde politički okviri i brze akcije mogu poboljšati milione života.